

AKTAK IDAZTEKO HIZKUNTZA-BALIABIDEAK

Esaldiak eskuinera luzatzeko trikimailuak

EDORTA ESPAÑA OCIO

URIBE KOSTAKO ZERBITZU MANKOMUNITATEKO ITZULTZAILEA

Aurkitu nuen, azkenean,
Atxera itzultzeko bidea,
eta Ikaburuko leizeetatik,
herriko errota ondoan hartua
nuen ostatura joan nintzen, nire
logelara. Ordenagailu
eramangarria zabaldu eta
idazten hasi nintzen.

Administrazioko itzultzaile-jardunean gehien aspertzen nauen testu-mota akta da, edo nahiago baduzue, batzar-agiria. Dakizuenek, aktek bileretan esan-eginak jaso behar dituzte, eta bertan, bileretan esandakoa, eztabaidatutakoa edo erabakitakoa gordeta geratzen da, dagozkion ondorioak sor ditzan.

Hizkuntzaren ikuspuntutik, akten ezauzgarri nagusietako bat zehar-estiloa da, hau da, pertsona batek esandakoa beste batek kontatzen du; kasu honetan, idazkaria da kontalaria. Normalean hirugarren pertsonan adierazten da azaldutakoa, eta perpaus konpletiboz josita egoten da. Esate baterako, “Fulano de tal toma la palabra y manifiesta que ...”, “Mengano de cual indica que...”, “Zutano responde que...”. Alegia, perpaus konpletiboen erresuman sartu gara. Horrelakoetan, itzultzaileak perpaus konpletibo bat hartzen duenean, erabaki egin behar

du zer egin esaldi horrekin: modurik kanonikoena erabiliz itzuli (*Halakoak ...la adierazi du*) ala aire berriak aplikatuz itzuli (*Halakoak adierazi du ...la*). Axularrekin izandako hizketalditxoan esan nuen moduan, “arazoa, ordea, osagarri luzea duten esaldietan hasten da”. Izan ere, modurik kanonikoena erabiliz gero, mendeko esaldia luzea bada, asko kargatzen da aditz nagusira heldu arteko tartea, eta horrek zaildu egiten du mezua ulertzea.

Baina aktetan, perpaus konpletiboak ez ezik, badira beste zenbait koska ere. Hona hemen horietako batzuk eta aukeran dauden irtenbideak, multzoka:

A. Hizlariaren berbaldiaren hasiera eta egitura iragarlea. “A continuación, toma la palabra Kepa Bereziartua González y manifiesta que...”. Nik honela ematen ditut berbaldi hasierak: “Ondoren, hitza hartu du Kepa Bereziartua González jaunak, eta adierazi duenez...”. Egitura horren abantaila da mendeko perpausa desagertu egiten dela aurkezpen-diskurtsotik, eta mezuaren egitura deskargatuta geratzen dela. Garai batean, antzeko formula erabiltzen nuen, baina konpletiboa erabiliz: “Ondoren, hitza hartu du Kepa Bereziartua González jaunak, eta adierazi du ...la”. Kostatu zait erabakitzea, baina orain esaldia

deskargatzearen alde egiten dut, alegia “adierazi duenez...”. Hizkuntza-abe-rastasuna, agian, murrizt geldituko da horrela, baina akta inork irakurtzen badu, eskertuko duelakoan nago, ez baita *-la* mendekotasun-atzizkiaren zain egon behar.

Bestalde, oso garrantzitsua da hizlari-berbaldien hasierak erraz identifikatzea, eta horretarako, zer hobea beti formula bera erabiltzea baino. Aspergarri gerta liteke jokamolde hori, baina aktak eurak baino aspergarriagoak ez dut uste. Hala ere, gogaikarriak izanda ere, berbaldihasierara beti formula berarekin erabiltzeak erritmo moduko zerbait ematen dio testuari, eta hori ikusten dugun bakoitzean berbaldi berri bat iragartzen ari den seinale (egitura iragarlea). Guk formula hori behar den guztietan erabil genezake, nahiz eta sorburu-testuan aurkezpen-formula bat baino gehiago erabili.

B. Perpaus konpletiboak. Aurreko atalean, konpletiboak saihesteko modu bat proposatu dugu, baina horrek ez du esan nahi perpaus-mota hori baztertu behar denik, ezta gutxiagorik ere. Baina bai, ordea, perpaus horien aditz nagusia perpausaren hasierara pasa, hau da, honela idatzi beharrean “Aurreko legegintzaldiko ordenantza arauemaileen aldaketa guztiak legez aurkakoak direla eta udalez gaidiko eskumenak inbaditzen dituztela adierazi du Urليا jaunak”, hobe honela idatziko bagenu: “Urليا jaunak adierazi du aurreko legegintzaldiko ordenantza arauemaileen aldaketa guztiak legez aurkakoak direla eta udalez gaidiko eskumenak inbaditzen dituztela”. Eta eman dudan adibidea ez da oso luzea, baina askoz luzeagoa ere badira izan.

C. -enez atzizki iragarlea eta ezen partikula. Eman berri dudan adibidean

agertu bezala, perpaus konpletiboa kentzeko era bat moduzko perpaus bihurtzea izan liteke. Alegia: “Urlia jaunak adierazi duenez, aurreko lege-gintzaldiko ordenantza arauemaileen aldaketa guztiak legez aurkakoak dira eta udalez gaindiko eskumenak inbaditzen dituzte”. Edo, Sarako eskolako estiloko baliabidea erabiliz: “Urlia jaunak adierazi du ezen aurreko lege-gintzaldiko ordenantza arauemaileen aldaketa guztiak legez aurkakoak direla eta udalez gaindiko eskumenak inbaditzen dituztela”.

Sarri, konplexutasun handiko testuetan, mendeko perpaus baten barruan, beste mendeko bat agertzen zaigu. Esate baterako: “El portavoz del grupo municipal BATERA señala que si se llega a aprobar el reglamento de uso de las piscinas municipales tal y como se ha presentado en este Pleno, interpondrán contencioso-administrativo contra dicho acuerdo”. Euskaraz, honela eman liteke: “BATERA udal-taldeko eledunak adierazi du udal-igerilekuak erabiltzeko araudia udalbatzar honetan aurkeztu den moduan onartzen bada, bere taldeak administrazioarekiko auzi-errekurtsioa jarriko duela dagokion akordioaren aurka”. Gramatikala guztiz, baina sarri esan ohi denez, gramatikaltasun hutsak ez du beti komunikazioa bermatzen. Dabibilgun kasuan, gainera, perpaus konpletibo baten barruan, baldintzazko perpausa txertatuta dago, eta bai batzuk, bai besteak, esaldiaren amaieran daramate esanahi-egitura: aurrizkia (*ba-*) eta atzizkia (*-la*); beraz, perpausa amaitu arte itxaron behar da zer esan nahi duen ulertzeko.

Artikulu honen izenburuak dioen erara, nik esaldiak, ahal dela, eskuinera luzatzeko hautua eginda daukat, hau da, aditza ahalik eta gehien aurreratu, eta osagarriak, ahal den neurrian, eskuinera bota, egitura iragarle-

ak erabiliz. Beraz, horrelako egiturak erabilia, honela eman liteke: “BATERA udal-taldeko eledunak adierazi du ezen, udal-igerilekuak erabiltzeko araudia udalbatzar honetan aurkeztu den moduan onartzen bada, bere taldeak administrazioarekiko auzi-errekurtsioa jarriko duela dagokion akordioaren aurka”. Edo nahiago bada: “BATERA udal-taldeko eledunak adierazi duenez, baldin eta udal-igerilekuak erabiltzeko araudia udalbatzar honetan aurkeztu den moduan onartzen bada, bere taldeak administrazioarekiko auzi-errekurtsioa jarriko duela dagokion akordioaren aurka”. Aukera batzuk egon daitezke, baina honakoa ez behintzat: “BATERA udal-taldeko eledunak udal-igerilekuak erabiltzeko araudia udalbatzar honetan aurkeztu den moduan onartzen bada, bere taldeak dagokion akordioaren aurka administrazioarekiko auzi-errekurtsioa jarriko duela adierazi du”. Italo Calvinok esango zukeen moduan, *antilingua* litzateke antolamendu hori.

D. Hizlarien galderak. Batzar batean, oso ohikoa da hizlariak galderak egitea, eta, halatan, idazkariak jaso egin behar ditu: “La portavoz del grupo de concejales no adscritos pregunta si el Ayuntamiento se ha puesto en contacto con los miembros de la Junta de Compensación del Sector Errotabarrí”. Betiko moduan, era askotara eman liteke itzulpena. Erarik hertsienean, honela: “Atxiki gabeko zinegotzien taldeko eledunak Udala Errotabarrí sektoreko Konpentsazio Batzarreko kideekin harremanetan jarri ote den galdetu du”. Baina, galdera bat dagoenez, eta zehar-estiloan gaudenez, zehar-galderaren hitz iragarlea hor daukagu, erabili zain, honela: “Atxiki gabeko zinegotzien taldeko eledunak galdetu du ea Udala harremanetan jarri den Errotabarrí sektoreko Konpentsazio Batzarreko kidee-

kin”. Eta galdetzen dena esaldi oso bat barik, zerbaiti buruzkoa bada (*pregunta acerca de la contratación del polideportivo*), honela desmunta liteke: “...eledunak galdera egin du kiroldegiko kontratazioari buruz”.

E. Eta galderen atzetik, erantzunak. “El Presidente de la Comisión le responde que la Diputación está estudiando la posibilidad de instalar en ese sector un medidor de niveles de ruido en vías urbanas”. Perpaus horren aditz nagusiak (*preguntar/erantzun*) mendeko perpaus konpletiboa eskatzen du, eta aurretik azaldutako arrazoiengatik, aurrera pasatuko dut aditz nagusia: “Batzordeburuak erantzun dio Aldundia hiri-bideetako zarata-mailen neurgailua jartzeko aukera aztertzen ari dela”. Eta zer deritzozue beste modu honetara idatziko bage-nu? “Batzordeburuak erantzun dio esanez Aldundia hiri-bideetako zarata-mailen neurgailua jartzeko aukera aztertzen ari dela”. *Esanez* horrek ez du ezer gehitzen, baina lagundu bai: aditz nagusiak eskatzen duen *-la* atzizkiaren iragarle gerta daiteke.

F. Hizlari beraren interbentzioan esanak. “La Sra. Alcaldesa manifiesta que... Indica que... Señala que...”. Hemen, lehenengo tentazioa da aditz nagusia aurkeztu eta atzetik konpletiboa, eta egitura hori gaztelaniaz adina bider errepikatu. Baina gaztelaniazko akta batzuetan ikusitako ereduari jarraiki, beste aukera bat ere badago: aditz nagusiak elipsian utzi, eta perpaus konpletiboak baino ez eman: “Alcate andreak adierazi du ...la. ...la. ...la”. Zenbait kasutan nahikoa baliagarri gerta dakigu.

Eta horrelaxe. Itzali nuen ordenagailua, jantzi nituen mendiko botak eta Otsondo Tripirantz abiatu nintzen, iturri fresko baten bila. ■